

KUR'ÂN'A YAKLAŞIMDA İSLÂH AKIMI: MODERNİZM (14)

(...dünden devam)

“Ekonomist yazarların hemen hepsi, narh meselesine benzeterek faizi sınırlandırmaya itiraz ederler. Eğer faize bir sınır konmazsa doğal olarak aşağı çekileceğini, borç alıp vermede kolaylık olacağını ileri sürerler. Fransa bankası, 1857’den beri faiz sınırlamayı kaldırmıştır. Ülkemizde faiz meselesini bir süre daha hükümet, elinden bırakmayıp adâlet ölçüsüyle sınırlamalıdır. **Aristo, faiz ve ribâyı ayırmayarak kesin surette faizin her türlüsüne karşıdır.** Bossuet de faizi yasaklama lehinde bir kitap yazmıştır. Bütün papazlar faiz yasağını dine dayandırmaktadırlar... Ribâ ve faiz meselelerinin iyice anlaşılması için bir tarihçe yazılmak gerekir...”

Ömrü mücadele ile ve zikzaklı geçen Ali Suâvî gibi bir yazarın, çeşitli koşullar altında yazdığı yazılarda bazı çelişkilerin olması doğaldır. **Meselâ bir yandan devlet nizamında şerâatin esas alınmasını savunanlara karşı çıkarken, bir yandan da yasaların herkesi bağlaması ve insanların, kendileri gibi insan olan kişilerin düşünceleriyle yönetilmemesi için toplumun ilâhî (Tanrısâl) yasalarla yönetilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.**

Suâvî’de düşüncelerin kaynağı din idi. İslâm bilimleri arasında en çok Hadîsi sevdiğini söylüyor (Ulûm Gazetesi). İleri Batıcı görüşü daima dinsel temele dayandırmakta, istediği yeniliklerin köklerini İslâm’da aramaktadır. **Ona göre İslâmlaşma ile Batılılaşma birbirinin tamamlayıcısıdır; yeter ki Batılılaşmayı, bazı yüzeysel görüşlüler gibi yalnız maddecilerin gözüyle anlamayalım:** “Devlet-i İslâmiyye ve Osmâniyye’nin tarihini yukarıdan aşağı süzerdim; görürdüm ki esası herkesin kendi hak ve vazifesini tanıyacak surette ahlâktan ibaretmiş. Döner, bir de zamaneye bakardım, görürdüm ki ne o ahlâk kalmış, ne de o âdâb!”

İşte Suâvî, bu durumda Batı’dan yeni ruh ve düzen gücü almak gerektiği kanısındadır. **“Fakat bizim ıslâhât dediğimiz, Avrupa’nın isrâf ve sefâhetine aldanmak, işi başından tutmayıp kuyruğundan tutmak, medeniyet binasının temeline bakmayıp çatısını almaya özenmek gibi bugünkülerin anladığı şeyler değildir”** (

N. H. Atay, Aynı makaleler, İstanbul Dergisi, c. III, sayı: 26-29) diyor.

Biraz önce belirttiğimiz gibi Ali Suâvî , İslâm'lıkla batıcılık arasında çelişme değil, tersine birbirini tamamlama olduğu düşüncesinde ısrarlıdır. İslâm'ı, batıcılık için temel yapar. Gerekli olan, İslâm'ın yanlış yorumlamalarını, ona sonradan karışmış olan şeyleri, ilerlemeyi durduran gevşemiş düşünceleri ayıklamaktır. Bu bakımdan onu İslâm'da "Selefiyye" yolunu tutanlar arasına koymak, aynı zamanda bir çeşit İslâm modernisti saymak gerekir." (

Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken,

Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi

, İstanbul, 1992, s. 77-93 özetle ve tasarrufla alınmıştır.)

(devamı yarın..)